

Nr 612

Av herr **Rubin**, om *höjda anslag till internationell hjälpverksamhet.*

Sverige har Europas största nationalinkomst per capita. På oss ligger därför ett särskilt stort ansvar i u-landsfrågan. Försörjningsläget i u-länderna har tidigare varit ansträngt, men 1966 blev ett stort massvältår för många länder. Vår hjälp kan inte hejda katastrofen, ty den har redan inträffat. Men Sverige kan genom sitt bistånd och framför allt genom sitt exempel frigöra resurser som begränsar en fortsatt utvidgning.

Under den oavbrutna konsumtionsstegring, som ägt rum i Sverige de senaste fem åren, har endast en relativt ringa summa avsatts till u-hjälp. Samtidigt har inga mera väsentliga förbättringar skett då det gäller att ta hand om våra egna eftersatta grupper såsom åldringarna, de handikappade m. fl. En ökning av u-hjälpen skulle inte konkurrera med konsumtionen för gemensamma ändamål, d. v. s. lokaliserings-, bostads- och socialpolitiken. Däremot är det risk för att den mera socialt inriktade förbrukningen blir utkonkurrerad av en privat konsumtion, som tar sikte på att tillfredsställa statusambitionen.

När majoriteten av det svenska folket hade det dåligt ställt gick det att enas om genomgripande samhällsreformer. Nu, när flertalet har det hyggligt, inriktas våra ansträngningar på att ytterligare höja den privata konsumtionen. En kraftig ökning av u-hjälpen skulle bryta denna utveckling. Gör vi dessutom en rimlig insats i u-frågan, blir det politiskt möjligt att sedermera eftersätta de gemensamma behov som på nationellt plan kräver beaktande.

Sveriges ungdom engagerar sig för närvarande starkt i u-landsproblematiken och den svenska u-hjälpen. För närvarande arbetar stora grupper i vårt samhälle på att den svenska u-hjälpen skall ökas och ökas mycket. Det är en rörelse som har lyfts över partigränserna, vilket medför att den nu omsluter människor med olika politiska uppfattningar. Detta är helt naturligt! Hjälpen till våra svältande medmänniskor är ingen politisk fråga, det är en humanitär. Den är icke avhängig av vår politiska inställning utan av vår moral.

Den svenska bruttonationalprodukten torde för närvarande uppgå till 106 miljarder kronor till fasta produktionskostnadspriser. En procent härav eller 1,06 miljard kronor bör gå till u-landshjälp under budgetåret 1967/68. Detta belopp kan lämpligen disponeras på följande sätt:

1. Anslaget till Internationella livsmedelsprogrammet höjes med 234,3 milj. till 250 milj. kr.;
2. 175 milj. kr. anvisas till Asiatiska utvecklingsbanken för investering till förmån för utbyggnad av landsbygdens infrastruktur;
3. 150 milj. kr. anvisas att användas till stöd av import från u-länderna av sådana utvecklingsvaror, kapitalvaror och industrivaror med hög förädlingsgrad som u-länderna kan exportera till Sverige;
4. 10 milj. kr. anvisas till UNICEF:s familjeplaneringsverksamhet;
5. 2 milj. kr. anvisas till en av Asiatiska utvecklingsbanken förvärdad fond för antropologiska undersökningar i samband med utvecklingsprogram i regionen;
6. 2 milj. kr. anvisas till Stockholms universitet för skapandet av en fond för antropologisk forskning inriktad på u-landsproblematik samt för införandet av kompletterande utbildning inriktad på tillämpad antropologi, som påbyggnad till den grundläggande socialantropologiska utbildningen vid svenska universitet;
7. 1,7 milj. kr. anvisas till Svenska FN-förbundet för anordnande av upplysningsverksamhet i Sverige avseende u-landsproblematiken;
8. 469,3 milj. kr. anvisas till de olika i statsverkspropositionen upptagna anslagsposterna för u-bistånd i enlighet med de av SIDA framförda petita-kraven (404,3 milj. kr. enligt propositionen plus 65 milj. kr. som ytterligare äskats av SIDA).

Till närmare motivering av denna fördelning kan anföras följande, varvid särskilt betalningsbalansens läge beaktats.

1. *The World Food Program* (Internationella livsmedelsprogrammet) är välkänt från tidigare utskottsbehandling och debatter i riksdagen. Detta livsmedelsprogram möjliggör, till skillnad från många andra mer odifferentierade hjälpaktioner, utvecklingsarbeten i första hand på landsbygden, och därigenom begränsas en utvidgning av hungerkatastrofen. Med hänsyn till betalningsbalansen bör följande förfaringsätt övervägas trots att det inte kan förordas som praxis:

- a) En lämplig del av anslaget kan avsättas för inköp i Sverige. Detta innebär visserligen mindre hjälp per krona, då livsmedlen kunde köpas billigare på annat håll, men det måste vara uppenbart att en dyrare hjälp som verkligen utgår är att föredraga framför billigare hjälp som *u t e b l i r* på grund av betalningsbalansens läge.
- b) Då somliga länder har livsmedelsöverskott, som ej går till livsmedelshjälp, kan en del förvärvas på villkor som ej omedelbart behöver belasta valutareserven.

2. Med stigande befolkning och välstånd i överskottsländerna kommer överföringen av livsmedel till u-länderna snart att bli otillräcklig. Den enda lösningen är att u-länderna själva i allt större utsträckning tillgodose sin försörjning. Det åligger Sverige att välja ett område där just vår hjälp får maximal effekt. Då enligt *The Economist* ECAFE-regionen endast får 2,5 dollar per capita utifrån, gentemot dubbelt så mycket i Latinamerika och i Afrika, är det rimligast att hjälpen går till Asien. Det är också rimligt att hjälpen går genom en institution skapad av regionens eget samarbetsorgan. Genom Asiatiska utvecklingsbanken bör landsbygdens infrastruktur kunna förbättras. Den anslagna summan bör gå till långfristiga låg-

räntelån (soft loans) för a) utbyggnad av distributionsnätet genom förbättrade kommunikationer mellan produktionsområden och marknadsorter, b) förbättrade lagringslokaler, c) erosionsförebyggande åtgärder, d) landsbygdens elektrifiering.

3. En garanti fond bör etableras för att befrämja importen av utvecklingsvaror till Sverige från u-länderna. Med utvecklingsvaror menar jag sådana som kan användas till att bygga ut u-landets produktionsapparat. En insats till förmån för u-ländernas export av dessa varor är nödvändig för en omstrukturering av produktionen inom u-länderna och för deras roll i världshandeln. Utöver tullsänkning behövs kraftigare åtgärder för att denna export från u-länderna skall komma till stånd. Denna produktionskategori är i stort sett ny för u-länderna, och export av dessa varor har kommit i gång först efter kriget. Asiens första industrimässa med egen tillverkning ägde rum i december 1966 i Bangkok. Det innebär alltså en stor risk för tillverkare i u-länderna att inrikta sig på sådan export. Likaså är kunskapen i Sverige om u-ländernas produktion av dessa varuslag ytterst begränsad, och det är orimligt att vänta sig att svenska importörer skall anlita oprövade leverantörer utan garantier. Jag föreslår därför att anslaget används till a) importkrediter och garantier för svenska importörer av varuslagen i fråga, b) exportförsäkring för av de tre regionala utvecklingsbankerna förmedlade exportörer, c) finansieringshjälp för deltagande i svenska industrimässor typ Elmia, S:t Eriksmässan. Det bör poängteras att även detta förslag kommer u-jordbruket till godo genom att stimulera en framställning av jordbruksbefrämjande produkter såsom redskap, transportmedel, lagerlokaler m. m. Med hänsyn till betalningsbalansen bör en avvägning mellan de ovan nämnda alternativen ske.

4. FN har under det senaste året för första gången börjat lämna aktiv hjälp i familjeplaneringsfrågor. Denna verksamhet står inför stark expansion och det är synnerligen angeläget att Sverige, som trots motstånd kraftigt verkat för familjeplanering i FN:s regi, fullföljer sin linje och lämnar utökade ekonomiska bidrag.

5—6. Effekten av många biståndsprojekt har allvarligt nedsatts på grund av bristande insikt och förståelse för de deltagande parternas kulturellt betingade olikheter i social struktur, politiska system, ekonomi m. m. Erfarenheten har här visat att anlitan av antropologisk sakkunskap (social-kulturanthropologi) såväl på planeringsstadiet, i överföringsprocessen som i uppföljningen av biståndsverksamhet, verksamt bidragit till att främja dess syften. Även Sverige bör ordna möjligheter till fast utbildning av socialantropologer med sikte på konsultativ verksamhet inom svensk och internationell hjälpverksamhet samt bidra till en av Asiatiska utvecklingsbanken förvärdad fond för ökad användning av antropologisk sakkunskap i främst sådana u-projekt som initierats av u-länderna själva.

7. I Sverige erfordras en starkt ökad upplysningsverksamhet för att skapa förståelse för u-landsbehoven.

8. Med hänsyn till den starka utvidgningen och intensivare planeringen av SIDA:s verksamhet, speciellt vad avser dess familjeplaneringsarbete, och med tanke på det stöd som SIDA åtnjuter bland de för ökad u-hjälp aktiva organisationerna, bör någon nedskärning av dess anslag ej komma till stånd.

För finansiering av de här begärda anslagen erfordras olika åtgärder. Framför allt bör lyxskatt läggas på den konsumtion, som vi har lättast att avvara och som dessutom starkt försämrar vår betalningsbalans, nämligen på bilar med inköpspris över 20 000 kronor, parfym, kosmetika, grammo-fonskivor o. d. Den starkt ökade användningen av engångsglasförpackningar, som dessutom så starkt bidrar till nedskräpningen av vår natur, bör beskattas. Tobaksskatten bör höjas utöver vad regeringen föreslagit.

Ett allmänt u-lån bör tecknas, som bidrar till uppnående av den äskade summan. Därtill bör ett u-landsfrimärke utges, på samma sätt som det utgivits frimärken till förmån för cancerfonden.

I förhållande till statsverkspropositionen innebär vad här föreslagits ökade utgifter med 656 milj. kr. Av detta belopp kan 300 milj. täckas genom det föreslagna u-lånet. Återstoden, 356 miljoner, täckes genom de ovan föreslagna konsumtionsskattehöjningarna, av vilka den höjda tobaksskatten beräknas ge 240 miljoner kronor, motorfordonsskatten 40 miljoner kronor och den särskilda varuskatten 75 miljoner kronor. Frimärksserien torde kunna inbringa ca 5 miljoner kronor.

Med hänvisning till vad som här anförts hemställer jag,

att riksdagen måtte anvisa tillhoppa 1,06 miljard kr. till u-landsbistånd för budgetåret 1967/68, motsvarande en procent av bruttonationalprodukten år 1966 beräknad till fasta produktionskostnadspriser enligt följande fördelning:

a) Anslaget till det för FAO och FN gemensamma Internationella livsmedelsprogrammet under sjunde huvudtiteln höjes från föreslagna 15,7 milj. kr. till 250 milj. kr.

b) Till Asiatiska utvecklingsbanken anvisas 175 milj. kr. att användas för långfristiga lågräntelån till 1) utbyggnad av distributionsnätet genom förbättrade kommunikationer mellan jordbruksproduktionsområden och marknadsorter, 2) förbättrade lagringslokaler, 3) erosionsförebyggande åtgärder, 4) landsbygdens elektrifiering.

c) 100 milj. kr. avsättes till en av stat, näringsliv och fackföreningar gemensamt förvaltd fond för importkrediter och garantier mot förlust till svenska importörer i samband med införsel av varor från u-länderna i följande SITC-grupper: 512—599, 621—629, 661—698, 711—735, 861—864, 892, 895, 899,6 (enligt UN STATISTICAL PAPER VOL II SERIES M No 38).

d) 50 milj. kr. avsättes till exportkrediter för export av utvecklingsvaror i SITC-grupper: 512—599, 621—629, 661—698, 711—735, 861—864, 892, 895, 899,6.

e) Det i statsverkspropositionen under tredje huvudtiteln begärda anslaget för SIDA:s verksamhet utgår med 164 milj. kr.

f) Det till UNICEF under tredje huvudtiteln upptagna anslaget utgår med 18,8 milj. kr.

g) Till UNDP anvisas 2 milj. kr. för att användas i samråd med FN:s regionala kommission för Asien (ECAFE) till anlåtande av antropologisk sakkunskap på förberedande, uppföljande samt evalvering av utvecklingsprojekt inom ECAFE-regionen.

h) Till Stockholms universitet anvisas 2 milj. kr. för skapande av en fond för antropologisk forskning inriktad på u-landsproblematik samt för införandet av kompletterande utbildning inriktad på tillämpad antropologi (applied anthropology) som påbyggnad till den grundläggande socialantropologiska utbildningen vid svenska universitet.

i) Till Svenska FN-förbundet anvisas 1,7 milj. kr. för utbyggnandet av den svenska u-landsinformationen i enlighet med de i motionen föreslagna riktlinjerna.

Stockholm den 26 januari 1967

Bertil Rubin (mbs)
